

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

6. september 2012*

Määrus (EMÜ) nr 1612/68 — Direktiiv 2004/38/EÜ — Alaline elamisõigus — Sotsiaaltoetus —
Lapse hooldamine — Elama asumine enne päritoluriigi ühinemist liiduga

Liidetud kohtuasjades C-147/11 ja C-148/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Upper Tribunal'i (Administrative Appeals Chamber) (Ühendkuningriik) 14. märtsi 2011. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 25. märtsil 2011, menetlustes

Secretary of State for Work and Pensions

versus

Lucja Czop (C-147/11),

Margita Punakova (C-148/11),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz (ettekandja) ja D. Šváby,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 10. mai 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades märkusi, mille esitasid:

- L. Czop, esindaja: *solicitor-advocate* G. King,
- M. Punakova, esindaja: *barrister* H. Mountfield,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: H. Walker, keda abistas *barrister* C. Lewis,
- Poola valitsus, esindajad: M. Szpunar ning D. Lutostańska ja A. Siwek,
- Euroopa Komisjon, esindajad: C. Tufvesson ja M. Wilderspin,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 12 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (EÜT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46), artikli 16 lõike 1 tõlgendamist.
- 2 Taotlused esitati vaidlustes vastavalt L. Czopi ja M. Punakova ning Secretary of State for Work and Pensions vahel seoses viimase otsusega keelduda huvitatud isikutele sissetulekutoetuse („income support”) maksmisest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

- 3 Määruse nr 1612/68 artikkel 12 sätestas:

„Teise liikmesriigi territooriumil töötava või töötanud liikmesriigi kodaniku lapsi, kes elavad selle riigi territooriumil, võetakse selle riigi üldhariduskooli, töö käigus toimuva väljaõppe kursustele ja kutseõppekursustele samadel tingimustel kui selle riigi kodanikke.

Liikmesriigid aitavad kaasa kõigile pingutustele, mille eesmärgiks on anda nendele lastele võimalikult head tingimused koolituses osaleda.”

- 4 Määrus nr 1612/68 tunnistati kehtetuks ja asendati 2011. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määrusega (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires (ELT L 141, lk 1). Viimati nimetatud määruse artikkel 10 kordab määruse nr 1612/68 artikli 12 sõnastust.
- 5 Direktiivi 2004/38 põhjenduses 3 on märgitud, et „[k]ui liikmesriikide kodanikud kasutavad oma vaba liikumise ja elamise õigust, peaks nende põhistaatuseks olema liidu kodakondsus. Seepärast on oluline kodifitseerida ja üle vaadata olemasolevad ühenduse dokumendid, milles käsitletakse eraldi töötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid, samuti õpilasi ja muid mittetöötavaid isikuid, et lihtsustada ja tugevdada kõikide liidu kodanike vaba liikumise ja elamise õigust”.
- 6 Kõnealuse direktiivi artikkel 7 „Üle kolmekuuline elamisõigus” sätestab:
  - „1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui:
    - a) nad tegutsevad vastuvõtvast liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või
    - b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus [...]

[...]”.

7 Direktiivi artikkel 16 „Üldeeskirjad liidu kodanikele ja nende pereliikmetele” sätestab:

„1. Liidu kodanikud, kes on elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat, saavad seal alalise elamisõiguse. Selle õiguse suhtes ei kohaldata III peatükis sätestatud tingimusi.

[...]”.

Ühendkuningriigi õigusnormid

- 8 Sissetulekutoetusi reguleerivad 1992. aasta sotsiaalkindlustusmaksete ja -hüvitiste seadus (Social Security Contributions and Benefits Act 1992) ja 1987. aasta sissetulekutoetuse (üldised) eeskirjad (Income Support (General) Regulations 1987).
- 9 Sissetulekutoetus on toetus, mis määratakse sõltuvalt majanduslikust olukorrast erinevatele isikuterühmadele. Selle andmise tingimuseks on muude tingimuste hulgas seatud, et asjaomase isiku sissetulek ei ületa „kohaldatavat summat”, milleks võib olla määratud null, tähendades tegelikult, et sellisel juhul mingit toetust ei anta. „Välismaalase” suhtes kohaldatav summa on null.
- 10 Mõiste „välismaalane” on määratletud 1987. aasta sissetulekutoetuse (üldiste) eeskirjade artiklis 21AA. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul kohaldatakse selle sätteid järgmiselt:

„[1987. aasta sissetulekutoetuse (üldiste) eeskirjade] artikli 21AA lõike 4 kohaldamisalasse kuuluvad taotlejad ei ole välismaalased. Neil on elamisõigus ja nad ei pea olema [Ühendkuningriigi, Kanalisaarte, Mani saare ega Iiri Vabariigi] alalised elanikud.

Kõigil ülejäänutel on õigus saada sissetulekutoetust, kui nad on [Ühendkuningriigi, Kanalisaarte, Mani saare ja Iiri Vabariigi] alalised elanikud ([1987. aasta sissetulekutoetuse (üldiste) eeskirjade] artikli 21AA lõige 1). Kui nad seda ei ole, on nad välismaalased ja neil ei ole õigust sissetulekutoetust saada.

[Ühendkuningriigis, Kanalisaartel, Mani saarel ja Iiri Vabariigis] alaliselt elamiseks peab isikutel olema [vastavalt Ühendkuningriigis, Kanalisaartel, Mani saarel või Iiri Vabariigis] elamise õigus ([1987. aasta sissetulekutoetuse (üldiste) eeskirjade] artikli 21AA lõige 2). Kui neil seda ei ole, on nad välismaalased ja neil ei ole õigust sissetulekutoetust saada.

Isikutel, kes kuuluvad ([1987. aasta sissetulekutoetuse (üldiste) eeskirjade] artikli 21AA lõike 3 kohaldamisalasse, ei saa aga olla elamisõigust ja seetõttu ei saa nad olla [Ühendkuningriigi, Kanalisaarte, Mani saare ega Iiri Vabariigi] alalised elanikud. Sellest tulenevalt on nad välismaalased ja neil ei ole õigust sissetulekutoetust saada.”

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-147/11

- 11 Poola kodanik L. Czop saabus Ühendkuningriiki 2002. aastal tudengiviisiga ja talle anti 8. detsembril 2002 elamisluba ilma õigusetu riiklikele vahenditele. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul pikendati seda luba 28. aprillil 2004, millele Ühendkuningriigi valitsus vaidleb vastu. L. Czop oli 2003. aastast kuni 2005. aasta novembrini füüsilisest isikust ettevõtja. Tal on neli last – Lukasz Czop, sündinud 25. oktoobril 1994 Poolas, Simon Michal Krzyzowski, sündinud 20. septembril 2003, Kacper Krzyzowski, sündinud 9. jaanuaril 2005 ja Wiktor Mieczyslaw Krzyzowski, sündinud 25. märtsil 2006 –, kes elavad temaga koos Ühendkuningriigis. Kolm nooremast last, kelle isa on S. Krzyzowski, on

sündinud Ühendkuningriigis. Lukasz Czop ühines 2006. aastal Ühendkuningriigis oma emaga ning läks seal kooli. Ükski L. Czopi lastest ei õppinud Ühendkuningriigis, kui ta oli 2003.–2005. aastal füüsilisest isikust ettevõtja.

- 12 L. Czopi elukaaslane S. Krzyzowski, kes on samuti Poola kodanik, kuid ei ole L. Czopi vanima lapse isa, oli 2002.–2007. aastal füüsilisest isikust ettevõtja. 2008. aastal oli ta sunnitud Ühendkuningriigist lahkuma. 2010. aastal ühines ta L. Czopiga ning elab sellest ajast alates viimase ja nende lastega Ühendkuningriigis koos.
- 13 L. Czop esitas 29. mail 2008 sissetulekutoetuse taotluse, mis jäeti 20. juunil 2008 rahuldamata. Ta alustas 2008. aasta septembris uuesti tegevust füüsilisest isikust ettevõtjana, nii et eelotsusetaotlus puudutab üksnes ajavahemikku 2008. aasta maist kuni septembrini.
- 14 Secretary of State for Work and Pensions jättis taotluse rahuldamata ja põhjendas vastavat otsust sellega, et L. Czop on „välismaalane”, kuivõrd tal ei ole 1987. aasta sissetulekutoetuse (üldiste) eeskirjade artikli 21AA lõike 4 tähenduses elamisluba.
- 15 First-tier Tribunal rahuldab L. Czopi kaebuse, leides, et tal oli asjaomase sätte tähenduses elamisõigus. Huvitatud isikut ei saa seega pidada „välismaalaseks” ning seega oli tal õigus sissetulekutoetust saada.
- 16 Secretary of State for Work and Pensions esitas First-tier Tribunali otsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse.
- 17 Neil asjaoludel otsustas Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„[...] Kas Poola kodanikul, kes

- saabus Ühendkuningriiki enne oma riigi ühinemist Euroopa Liiduga;
- alustas tegevust füüsilisest isikust ettevõtjana ELTL artikli 49 [...] tähenduses;
- jäi [Ühendkuningriiki] ja jätkas pärast [oma riigi liiduga] ühinemist tegevust füüsilisest isikust ettevõtjana;
- ei ole enam füüsilisest isikust ettevõtja ning
- on pärast [Poola Vabariigi] ühinemist [liiduga] ja pärast oma füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise lõppu Ühendkuningriiki saabunud ja üldhariduskoolis õppima asunud lapse peamine hooldaja,

on õigus elada Ühendkuningriigis selle alusel, et (alternatiivselt või kumulatiivselt):

- kohaldada tuleb määrust nr 1612/68 koos Euroopa Kohtu põhjendustega 17. septembri 2002. aasta otsuses kohtuasjas C-413/99: Baumbast ja R (EKL 2002, lk I-7091), 23. veebruari 2010. aasta otsuses kohtuasjas C-310/08: Ibrahim ja Secretary of State for the Home Department [(EKL 2010, lk I-1065)], ning 23. veebruari 2010. aasta otsuses kohtuasjas C-480/08: Teixeira [(EKL 2010, lk I-1107)];
- liidu õiguses kehtib üldpõhimõte, et töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate seisund on võrdne;
- kui tal ei oleks elamisõigust, takistaks või pärsiks see asutamisvabadust?”

Kohtuasi C-148/11

- 18 M. Punakova on Tšehhi Vabariigi kodanik, kes saabus Ühendkuningriiki 3. märtsil 2001 ning töötas koristajana füüsilisest isikust ettevõtjana 16. novembrist 2007 kuni 8. septembrini 2008. Tema kolm last – Niholas Buklierius, Andreos Buklierius ja Lukas Buklierius – on sündinud vastavalt 1. märtsil 2003, 7. juulil 2004 ja 21. aprillil 2007 Ühendkuningriigis. Tema esimene laps läks kooli üks nädal enne seda, kui M. Punakova lõpetas füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise.
- 19 M. Punakova esitas 15. septembril 2008 sissetulekutoetuse taotluse. Nagu ka L. Czopi asjas, jäeti see taotlus rahuldamata põhjusel, et huvitatud isik on „välismaalane”. First-tier Tribunal rahuldab M. Punakova kaebuse.
- 20 Secretary of State for Work and Pensions esitas First-tier Tribunali otsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„[...] Kas Tšehhi kodanikul, kes

- saabus Ühendkuningriiki enne oma riigi ühinemist Euroopa Liiduga;
- jäi [Ühendkuningriiki] elama pärast [oma riigi] ühinemist [liiduga];
- alustas seejärel tegevust füüsilisest isikust ettevõtjana ETL artikli 49 [...] tähenduses;
- ei ole enam füüsilisest isikust ettevõtja ning
- on oma füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ajal üldhariduskoolis õppima asunud lapse peamine hooldaja,

on õigus elada Ühendkuningriigis, kuna:

- kohaldada tuleb määrust nr 1612/68 koos Euroopa Kohtu põhjendustega [eespool nimetatud] kohtuasjades [Baumbast ja R; Ibrahim ja Secretary of State for the Home Department, ning Teixeira];
- liidu õiguses kehtib üldpõhimõte, et töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate seisund on võrdne;
- kui tal ei oleks elamisõigust, takistaks või pärsiks see asutamisevabadust või
- [esineb] muu alus?”

- 22 Euroopa Kohtu presidendi 31. mai 2011. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-147/11 ja C-148/11 kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ja kohtuotsuse tegemiseks.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus soovib oma küsimustega sisuliselt teada, kas L. Czopi ja M. Punakova olukorras olevatel isikutel on liidu õiguse alusel elamisõigus.

- 24 Nendele küsimustele vastamiseks, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas vastavatel isikutel on põhikohtuasjas käsitletava sissetulekutoetuse saamise õigus, tuleb meenutada, et määruse nr 1612/68 artikkel 12 annab teise liikmesriigi territooriumil töötava või töötanud liikmesriigi kodaniku lastele, kes elavad selle riigi territooriumil, õiguse käia selle riigi üldhariduskoolis, osaleda töö käigus toimuvatel väljaõppe kursustel ja kutseõppekursustel samadel tingimustel kui selle riigi kodanikud (eespool viidatud kohtuotsus Teixeira, punkt 35).
- 25 Euroopa Kohus on seoses õigusega hariduse kättesaadavusele kohtupraktikas tunnustanud võõrtöötaja või endise võõrtöötaja lapse elamisõigust, kui see laps soovib jätkata oma õppimist vastuvõtvast liikmesriigis, ning ühtlasi seda last tegelikult hooldava vanema elamisõigust, mis on seotud lapse elamisõigusega (vt eespool viidatud kohtuotsus Teixeira, punkt 36).
- 26 Samuti tuleneb kohtupraktikast, et piisab, kui laps, kes käib vastuvõtvast liikmesriigis koolis, on asunud sinna elama, samal ajal kui üks tema vanematest kasutab võõrtöötajana selles riigis elamisõigust. Lapse õigus selles liikmesriigis elada, et seal vastavalt määruse nr 1612/68 artiklile 12 koolis käia, ning sellest tulenevalt last tegelikult hooldava vanema elamisõigus, ei saa seega sõltuda tingimusest, et üks lapse vanematest oleks töötanud vastuvõtvast liikmesriigis võõrtöötajana päeval, mil laps läks kooli (eespool viidatud kohtuotsus Teixeira, punkt 74).
- 27 Mis puutub M. Punakovasse, siis tuleneb siseriiklikule kohtule esitatud toimikust, et huvitatud isik hooldab tegelikult oma poega Niholas Buklieriust, kes käib 2008. aasta septembrist koolis, ja Leedu kodanikust A. Buklieriuse poega, kes ise töötas Ühendkuningriigis aastatel 2004, 2005 ja 2008.
- 28 Nagu Ühendkuningriigi valitsus kohtuistungil tunnistas, on M. Punakoval kui võõrtöötaja lapse emal määruse nr 1612/68 artikli 12 alusel seega koolis käivat last tegelikult hooldava vanema elamisõigus.
- 29 Seevastu L. Czop ei saa tugineda elamisõiguse olemasolule ainuüksi asjaolu alusel, et ta tegelikult hooldab oma poega Lukasz Czopi, kes läks Ühendkuningriigis 2006. aastal kooli.
- 30 Lukasz Czopi isa ja L. Czop ise ei ole Ühendkuningriigis töötanud. Määruse nr 1612/68 artikli 12 selgest ja täpsest sõnastusest „töötava või töötanud liikmesriigi kodaniku lapsi” tuleneb, et see säte on kohaldatav üksnes töötajate lastele.
- 31 Selle sätte grammatilist tõlgendust, mille kohaselt viimane hõlmab vaid töötajaid, kinnitab ka nii määruse nr 1612/68 üldine ülesehitus, kusjuures asjaomase määruse alus on EMÜ asutamislepingu artikkel 49 (nüüd muudetuna EÜ asutamislepingu artikkel 49, seejärel muudetuna EÜ artikkel 40), kui ka asjaolu, et määruse nr 1612/68 artikkel 12 on võetud üle mitte üksnes direktiivi 2004/38, vaid ka määrusesse nr 492/11, mis samuti reguleerib töötajate liikumisvabadust ning mille alus on ELTL artikkel 46, mis vastab EÜ artiklile 40.
- 32 Peale selle ei saa väljakujunenud kohtupraktika kohaselt liidu õiguse sätte tõlgendus võtta kõnealuse sätte selgelt ja täpselt sõnastuselt kogu selle kasulikku mõju (vt selle kohta 8. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-220/03: BCE vs. Saksamaa, EKL 2005, lk I-10595, punkt 31, ja 26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-199/05: Euroopa Ühendus, EKL 2006, lk I-10485, punkt 42).
- 33 Sellest tuleneb, et määruse nr 1612/68 artiklit 12, mis on kohaldatav üksnes töötajatele, ei saa seetõttu tõlgendada nii, et see on kohaldatav ka füüsilisest isikust ettevõtjatele.
- 34 Siiski tuleb märkida, et L. Czop on kohtuistungil käigus Ühendkuningriigi valitsuse esitatud teabe põhjal saanud direktiivi 2004/38 artikli 16 lõike 1 alusel alalise elamisõiguse.

- 35 Kohtupraktikast tuleneb, et direktiivi 2004/38 artikli 16 lõike 1 alusel alalise elamisõiguse saamiseks tuleb ühinemisaktis erisätete puudumise korral võtta arvesse perioode, mil kolmanda riigi kodanik elas liikmesriigis enne selle kolmanda riigi liiduga ühinemist, kui need perioodid vastavad nimetatud direktiivi artikli 7 lõikes 1 sätestatud tingimustele (21. detsembri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-424/10 ja C-425/10: Ziolkowski ja Szeja, punkt 63).
- 36 Selles osas on ühelt poolt selge, et L. Czop oli enne 29. maid 2008, mil ta taotles sissetulekutoetust, elanud Ühendkuningriigis pidevalt enam kui viis järjestikust aastat.
- 37 Teiselt poolt nähtub Ühendkuningriigi valitsuse poolt kohtuistungil käigus esitatud teabest, et L. Czop oli elanud Ühendkuningriigis direktiivi 2004/38 artikli 16 lõike 1 tähenduses „seaduslikult”.
- 38 Olgugi et ta ei tegutsenud neil viiel aastal Ühendkuningriigis füüsilisest isikust ettevõtjana ega täitnud seega direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkti a tingimusi, täitis ta siiski, nagu Ühendkuningriigi valitsus kohtuistungil tunnistas, asjaomase direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti b tingimusi.
- 39 Neil asjaoludel ei ole vaja analüüsida, kas L. Czopil on elamisõigus ka mõnel muul liidu õigusest tuleneval alusel.
- 40 Kõiki eespool nimetatud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et:
- määruse nr 1612/68 artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et sellega antakse võõrtöötaja või endise võõrtöötaja vastuvõtvast liikmesriigis õppivat last tegelikult hooldavale isikule selle riigi territooriumil elamise õigus, samas kui seda artiklit ei saa tõlgendada nii, et sellega antakse nimetatud õigus füüsilisest isikust ettevõtja last tegelikult hooldavale isikule;
  - direktiivi 2004/38 artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liidu ja sellega hiljuti ühinenud liikmesriigi kodanik võib selle sätte alusel tugineda alalise elamisõiguse olemasolule, kui ta on elanud vastuvõtvast liikmesriigis pidevalt enam kui viis järjestikust aastat, mille sekka tuleb arvestada asjaomase perioodi see osa, mil isik elas asjaomases liikmesriigis enne nendest riikidest esimese ühinemist liiduga, kui elamine vastas direktiivi 2004/38 artikli 7 lõikes 1 sätestatud tingimustele.

Kohtukulud

- 41 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et sellega antakse võõrtöötaja või endise võõrtöötaja vastuvõtvast liikmesriigis õppivat last tegelikult hooldavale isikule selle riigi territooriumil elamise õigus, samas kui seda artiklit ei saa tõlgendada nii, et sellega antakse nimetatud õigus füüsilisest isikust ettevõtja last tegelikult hooldavale isikule.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ, artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa Liidu ja sellega hiljuti ühinenud liikmesriigi kodanik võib selle sätte alusel tugineda alalise

elamisõiguse olemasolule, kui ta on elanud vastuvõtvas liikmesriigis pidevalt enam kui viis järjestikust aastat, mille sekka tuleb arvestada asjaomase perioodi see osa, mil isik elas asjaomases liikmesriigis enne nendest riikidest esimese ühinemist Euroopa Liiduga, kui elamine vastas direktiivi 2004/38 artikli 7 lõikes 1 sätestatud tingimustele.

Allkirjad